
Monitor implementatie Wet open overheid

Roland Versluis; Rick Koopman
Unie van Waterschappen - Koningskade 40, Den Haag

Inleiding

In het voorjaar van 2025 is voor de derde keer onderzoek gedaan naar de uitvoering van de Wet open overheid door de waterschappen. Daarvoor is gebruik gemaakt van een standaard vragenlijst die door de VNG is ontwikkeld en in april 2023 voor het eerst is uitgezet bij de leden van VNG, IPO en de Unie van Waterschappen. Deze vragenlijst is voor 2024 aangepast door de koepels en zal de komende jaren jaarlijks worden uitgezet om de voortgang te volgen. De uitvraag is dit jaar gedaan via [de Waterschapsspiegel](#) en hiermee een onderdeel geworden van de bedrijfsvergelijkingen van de waterschappen. Deze monitor geeft inzicht in de belangrijkste resultaten. Alle 21 waterschappen hebben deelgenomen, en de antwoorden zijn weergegeven met grafieken en toelichtingen. De vragen over de Informatiehuishouding zijn ingevuld door 20 waterschappen.

Bevindingen

Uit de monitor komt het volgende naar voren:

- **Het aantal Woo-verzoeken neemt toe**
Het grootste deel (89%) van deze verzoeken worden tijdig afgehandeld.
- **Meer inzet op verbeteren informatiehuishouding**
Waterschappen zetten zich in om de informatiehuishouding te verbeteren. Ze zijn zich steeds meer bewust van de uitdagingen die er liggen.
- **Aandachtspunt op orde brengen van de informatiehuishouding**
Op de vraag of de informatiehuishouding op orde is, is er een lagere score ten opzichte van het jaar daarvoor. Uit de monitor blijkt echter wel dat er activiteiten zijn verricht om de informatiehuishouding op orde te krijgen (informatiebeheerplan, aansluiten e-depot).
- **Cultuurverandering rond informatiehuishouding ingezet**
Conclusies: De informatiehuishouding van de waterschappen is niet achteruitgegaan, maar de perceptie ervan verandert. Waterschappen hechten nu meer waarde aan goede informatievoorziening dan vorig jaar. Ze worden zich steeds bewuster van wat een goed georganiseerde informatiehuishouding inhoudt en nemen stappen om deze verder te verbeteren.

Een burger of bedrijf mag ervan uitgaan dat de waterschappen transparant en helder in hun afwegingen zijn. De waterschappen voelen dan ook de verantwoordelijkheid en steeds meer de urgentie om werk te maken van transparantie. Het toegankelijk en betrouwbaar aanbieden van essentiële informatie is daarbij steeds meer een speerpunt. Dit vraagt echter op onderdelen om een digitale transformatie. Voor die digitale transformatie is een ontwikkeling op het gebied van organisatie en cultuur nodig. Hierbij zal er samengewerkt worden met de medeoverheden (bv. e-mailarchivering, selectielijsten, handreikingen). In 2023 hebben de waterschappen een bestuurlijke visie vastgesteld over de digitale transformatie: [De Vaarkaat, digitaal op koers](#). Alle waterschappen staan nu aan de lat om daar uitvoering aan te geven.

Leeswijzer

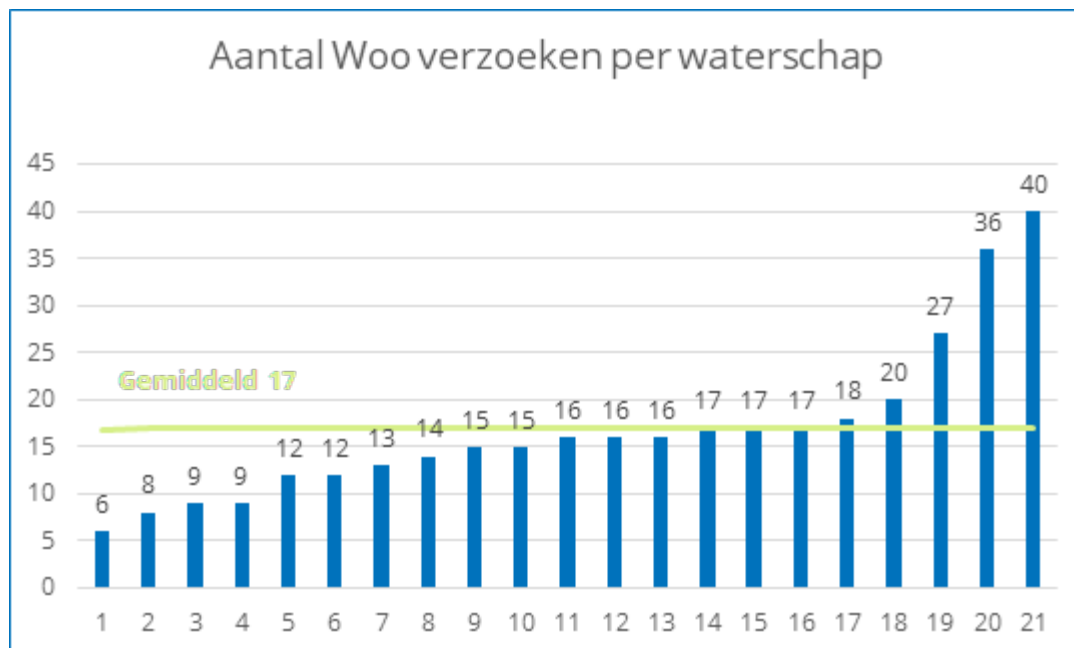
In deze monitor komt de vragenlijst uit de Waterschapsspiegel 2024 voorbij en wordt deze vergeleken met de data uit de eerder verschenen monitoren. De gebeurt langs drie onderdelen:

- A – Passieve en actieve openbaarmaking
- B – Informatiehuishouding
- C - Randvoorwaarden

A – Passieve en actieve openbaarmaking

Aantal Woo-verzoeken in 2024

Vraag: Hoeveel Woo-verzoeken zijn er in 2024 in uw organisatie binnengekomen tussen 1 januari 2024 en 1 januari 2025? Hierbij maakt het niet uit of het eerst een ander soort verzoek was of later een ander soort verzoek (b.v. informatieverzoek) is geworden.

In de Waterschapsspiegel zijn 21 waterschappen die zowel in 2023 als in 2024 antwoord hebben gegeven op deze vraag. In 2023 waren dat in totaal 317 Woo-verzoeken. In 2024 is dat aantal gestegen naar 353 oftewel een stijging van 11,4%.

Afhandelingstermijn Woo-verzoeken

Vraag: Hoeveel Woo-verzoeken werden binnen de gestelde termijn afgehandeld? Naast de 4 weken + 2 weken termijn is het ook toegestaan in overleg met verzoeker een andere termijn af te spreken. In beide gevallen is het dan binnen de gestelde termijn.

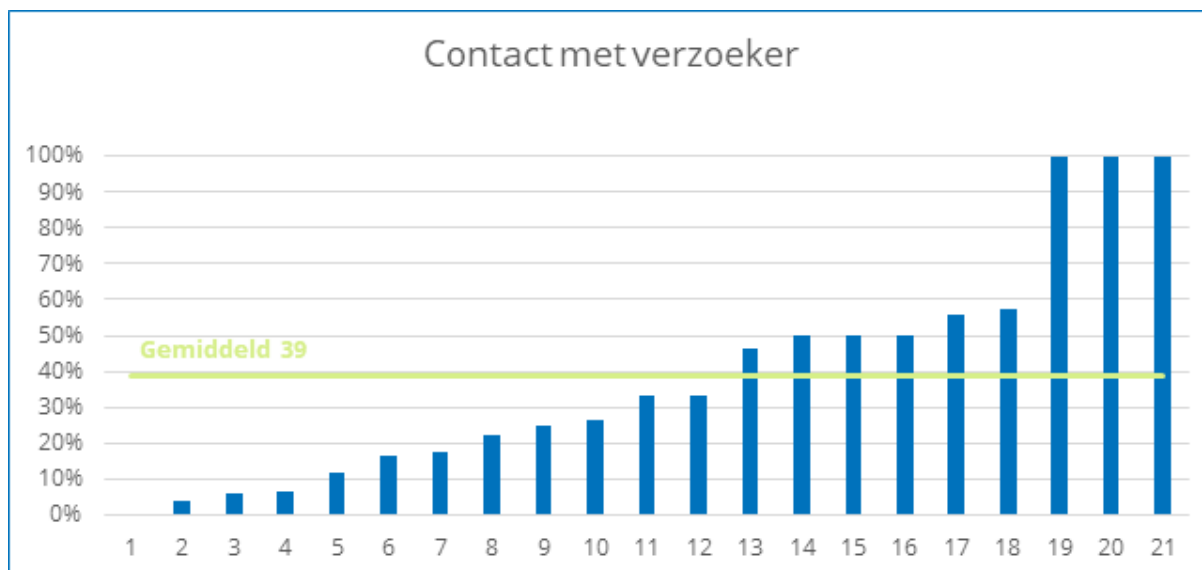
In 2024 is een vooruitgang te zien in het percentage Woo-verzoeken dat tijdig is afgehandeld. Dit is van 87% in 2023 gestegen naar 89% in 2024. Bijna de helft (48%) van de waterschappen weet alle Woo-verzoeken op tijd te beantwoorden.

Contact met de verzoeker

Vraag: Bij hoeveel van de eerdergenoemde aantal verzoeken is contact opgenomen met de verzoeker over de precisering van het verzoek?

Doordat de vraagstelling is gewijzigd kan er geen vergelijking met vorig jaar worden gemaakt. Gemiddeld wordt in 39% van de verzoeken contact opgenomen met de verzoeker, maar de

verschillen tussen waterschappen zijn groot. Zo zijn er drie waterschappen die altijd contact opnemen en is er één waterschap dat geen enkele keer contact heeft opgenomen.

Openbaarmaking per informatiecategorie

Vraag: Welke van de onderstaande categorieën maakt u al actief openbaar?

De monitor laat zien dat het aantal waterschappen dat informatiecategorieën actief publiceert de afgelopen jaren duidelijk toeneemt. Vooral organisatie- en contactgegevens en jaarplannen en –verslagen kennen een sterke groei: van respectievelijk 8 in 2022 naar 20 in 2024 en van 8 naar 17 in dezelfde periode. Ook de publicatie van Woo-verzoeken neemt zichtbaar toe (van 3 naar 9). Bij de categorie bestuursstukken is daarentegen een daling te zien. Dit lijkt niet zozeer te wijzen op minder actieve openbaarmaking, maar vooral op de landelijke onduidelijkheid over de manier van ontsluiten. Veel waterschappen wachten met actief publiceren totdat er een landelijke standaard is vastgesteld hoe deze stukken kunnen worden aangeleverd aan de Woo index. Alle waterschappen maken de bestuursstukken al wel openbaar op hun eigen websites.

Categorie	2022	2023	2024
Wet- en regelgeving,	9	9	11
Organisatie- en contactgegevens,	8	8	20
Vergaderstukken decentrale overheden,	8	9	12
Bestuursstukken,	5	6	3
Convenanten	2	3	3
Jaarplannen en –verslagen	8	8	17
Woo-verzoeken	3	5	9

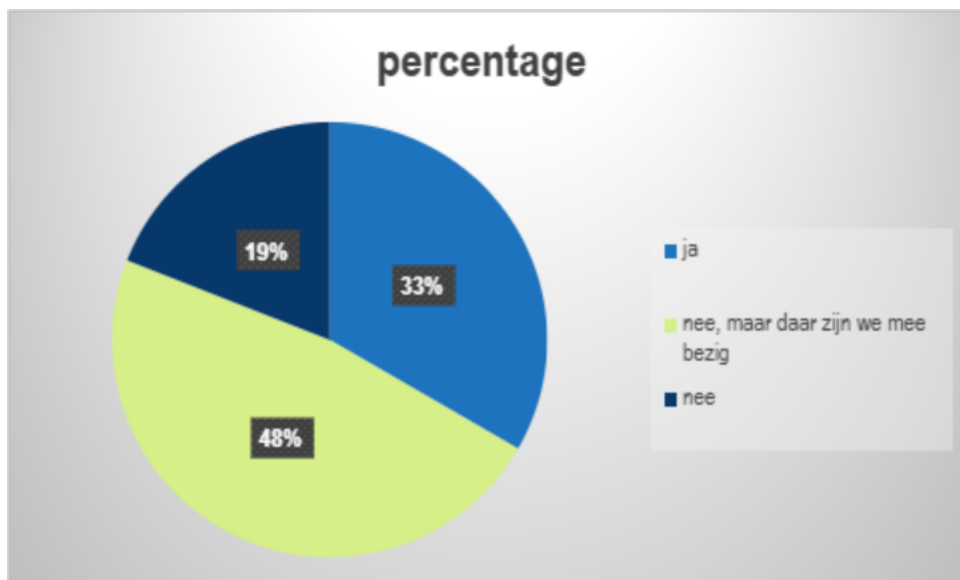
Oplossing voor actief openbaar maken

Vraag: Heeft u al één of meerdere oplossingen voor het actief openbaren?

In 2023 gaf 62% van de waterschappen aan een oplossing te hebben voor actief openbaar maken. In 2024 is dit percentage gedaald naar 33%. Deze daling duidt niet op het beëindigen van publicatiesystemen, maar lijkt vooral het gevolg van een andere interpretatie van de vraag.

Doordat inmiddels duidelijker is welke eisen gelden om publicaties opgenomen te laten worden in de Woo-index, beoordelen waterschappen hun huidige platforms kritischer. Hoewel alle waterschappen gebruikmaken van een publicatieplatform voor bijvoorbeeld bestuursstukken, worden deze systemen vaak niet als volwaardige technische oplossing gezien omdat ze (nog) niet voldoen aan de eisen van de Woo-index.

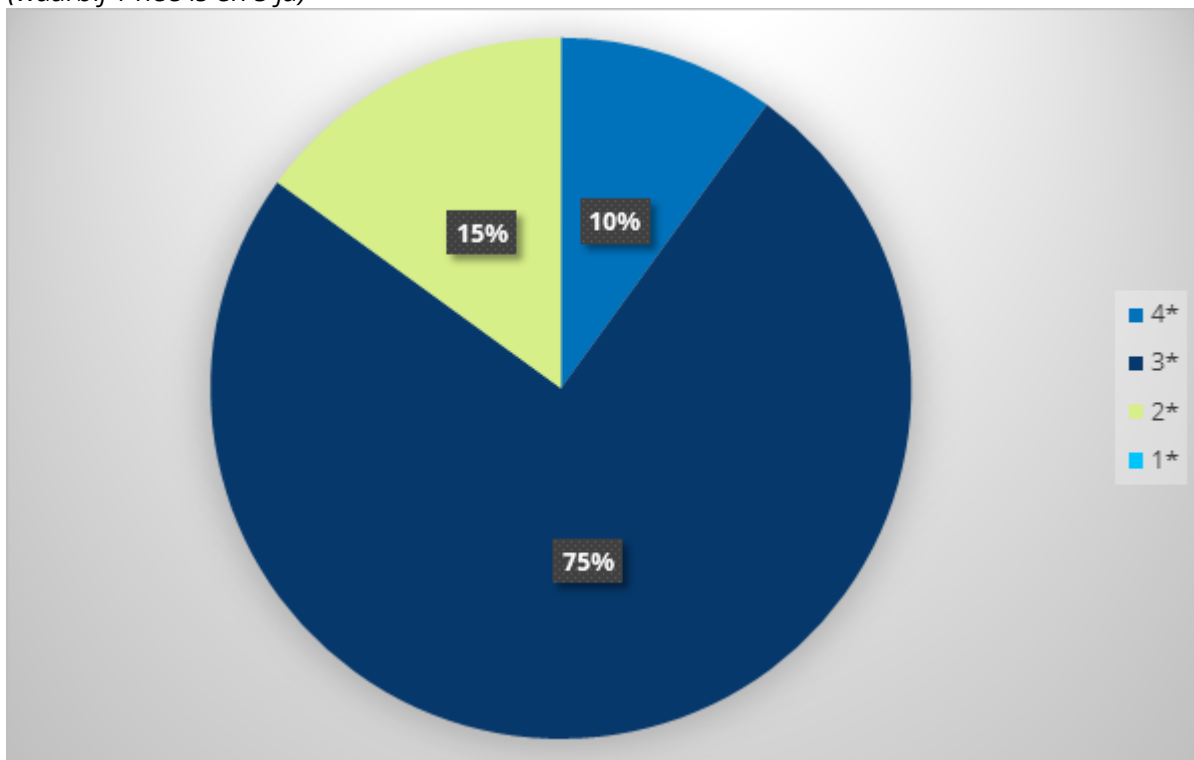
De verwachting is dat het aantal waterschappen dat een oplossing rapporteert snel zal toenemen zodra er meer duidelijkheid komt over de verschillende manieren waarop kan worden aangesloten op de Woo-index.

B – Informatiehuishouding

Informatiehuishouding op orde

Vraag: Bent u van mening dat de informatiehuishouding op orde is binnen uw organisatie?
(waarbij 1 nee is en 5 ja)

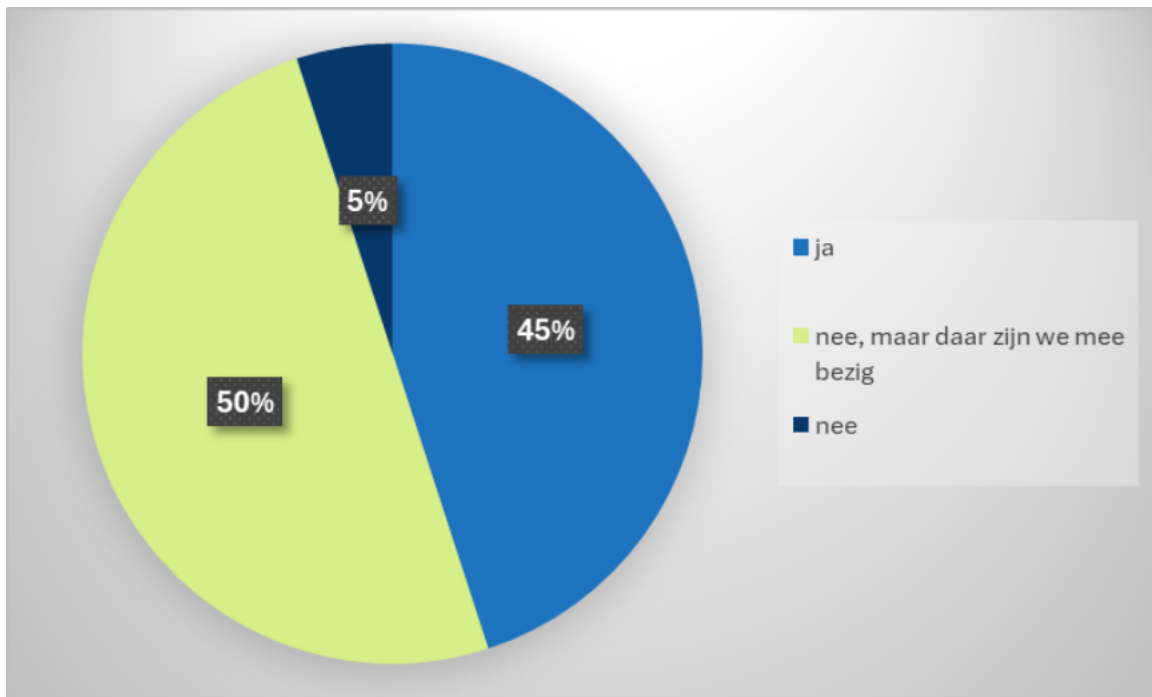
Ten opzichte van vorig jaar is de gemiddelde score iets lager. Waar in 2023 slechts één waterschap zichzelf een 2 gaf, zijn dat er in 2024 vier. De overige scores zijn gelijk gebleven: acht waterschappen beoordelen zichzelf met een 3 en twee met een 4.

Dit betekent echter niet dat de informatiehuishouding verslechterd is. De lagere scores laten vooral zien dat waterschappen zich bewuster worden van de verbeterpunten in hun informatiehuishouding en kritischer naar zichzelf kijken. Zoals uit de volgende vragen zal blijken, groeit het inzicht dat versterking en professionalisering noodzakelijk zijn.

E-depot

Vraag: Heeft uw organisatie een e-depotvoorziening of is uw organisatie aangesloten op een e-depotvoorziening?

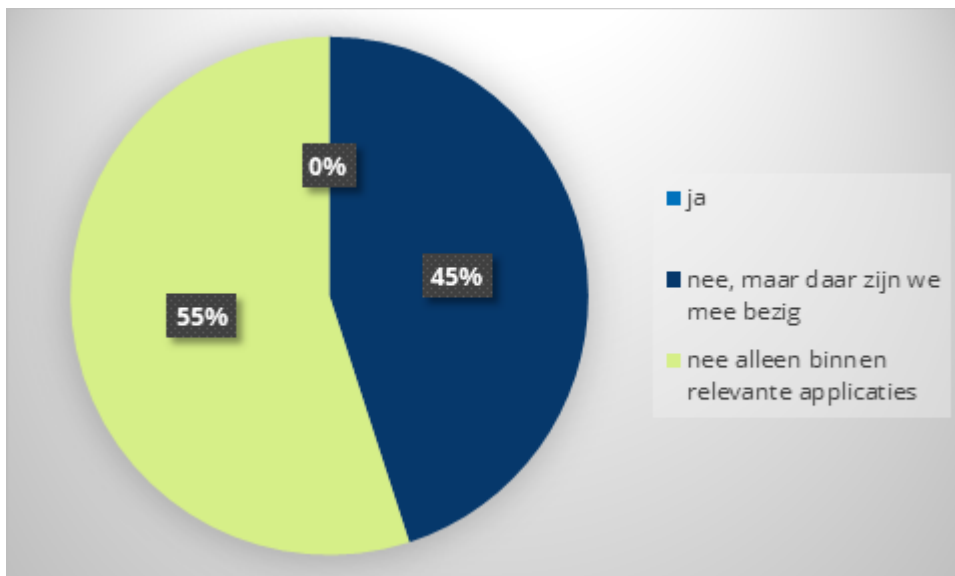
Er is geen toename in het aantal waterschappen dat gebruik maakt van een e-depotvoorziening. In 2024 is wel een veel groter percentage waterschappen bezig met de voorbereiding.

Selectielijst

Vraag: Is binnen uw organisatie in elke applicatie de selectielijst / selectie ingevoerd?

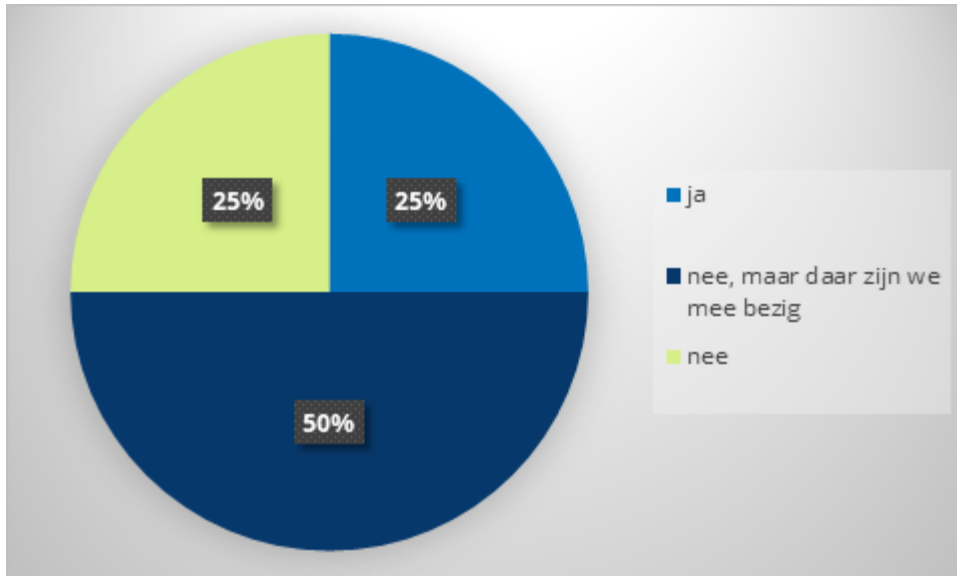
Ook hier is vooruitgang merkbaar. De selectielijst wordt meestal toegepast in Document Management Systemen (DMS). In andere typen van informatiesystemen nog niet, zoals in Geografische InformatieSystemen.

E-mail archivering

Vraag: Heeft u beheer geregeld op e-mail archivering?

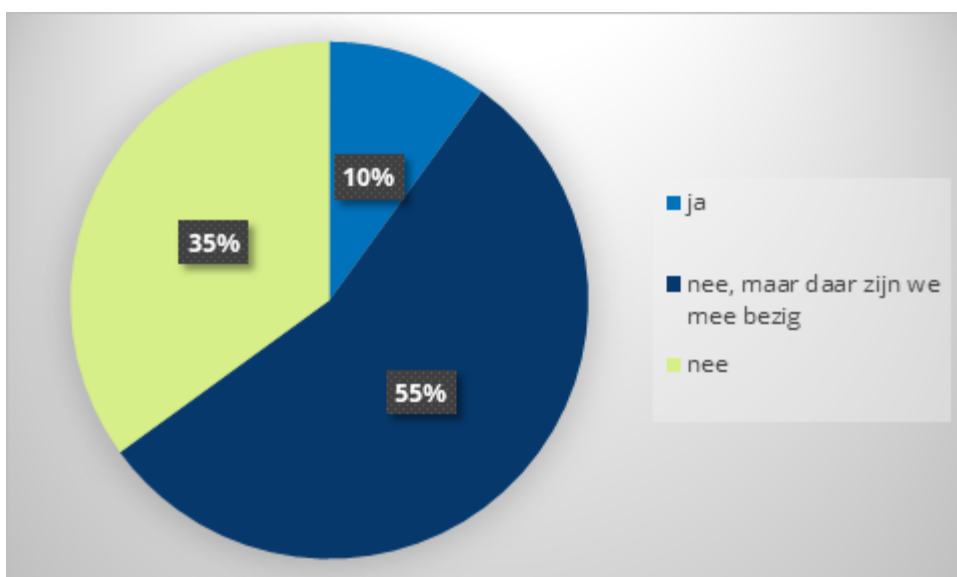
Hier is een achteruitgang zichtbaar. Dat kan te maken hebben met dat de monitor door meer waterschappen is ingevuld.

Beheer tekstberichten (voorbeeld whatsapp etc.)

Vraag: Heeft u het beheer van tekstberichten georganiseerd?

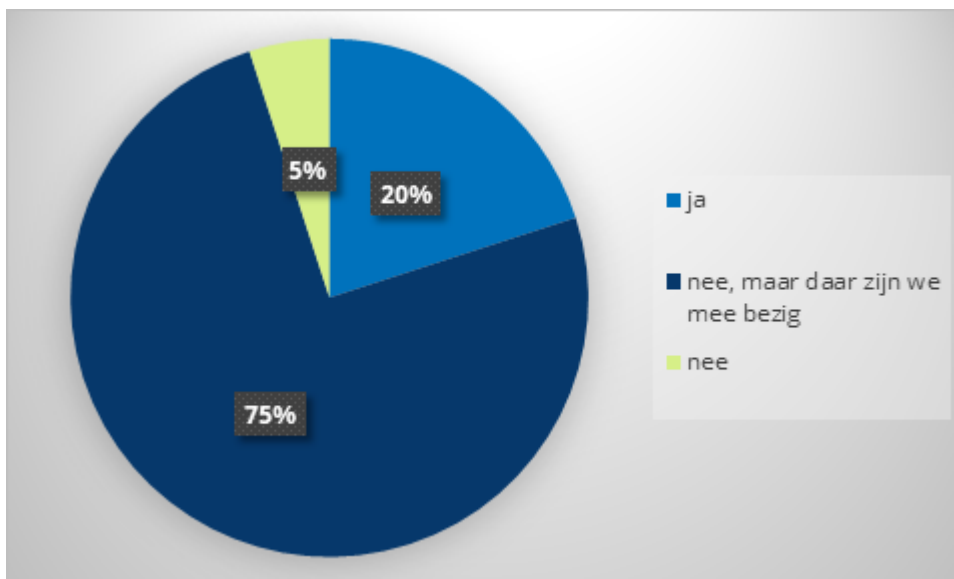
De groep die het beheer van tekstberichten heeft georganiseerd is gestegen van 7% naar 10%. Doordat de vraagstelling is veranderd kan er geen exacte vergelijking met voorgaande jaren worden gemaakt met betrekking tot de vraag of meer waterschappen bezig zijn met het regelen van het beheer.

Informatiebeheerplan

Vraag: Om uw informatiehuishouding op orde te kunnen hebben dient u inzicht te hebben in de informatie die er is. Een informatiebeheerplan is hierbij een goed instrument. Dit informatiebeheerplan dient minimaal te bevatten: inzicht in werkprocessen, wie is de proceseigenaar van welke applicatie, in welke applicaties staat welke data/documenten en hoe het beheer is geregeld. Heeft u een dergelijk informatiebeheerplan in uw organisatie?

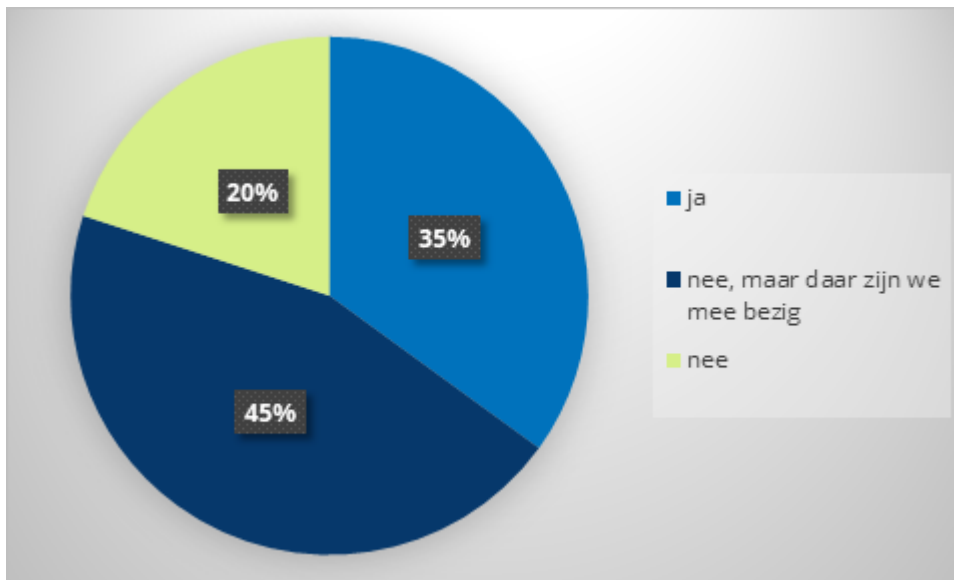
In 2024 gaven 64% van de waterschappen aan dat ze een informatiebeheerplan hebben. Dit jaar wordt er veel kritischer naar deze vraag gekeken en wordt het antwoord gegeven dat ze er mee bezig zijn.

Kwaliteitsysteem

Vraag: Om te controleren of de kwaliteit van de informatie op orde is wordt een kwaliteitssysteem gebruikt. Naast KIDO en KIDO light die vanuit VNG zijn ontwikkeld hebben organisaties eigen kwaliteitssystemen ontwikkeld. Heeft uw organisatie een kwaliteitssysteem in gebruik?

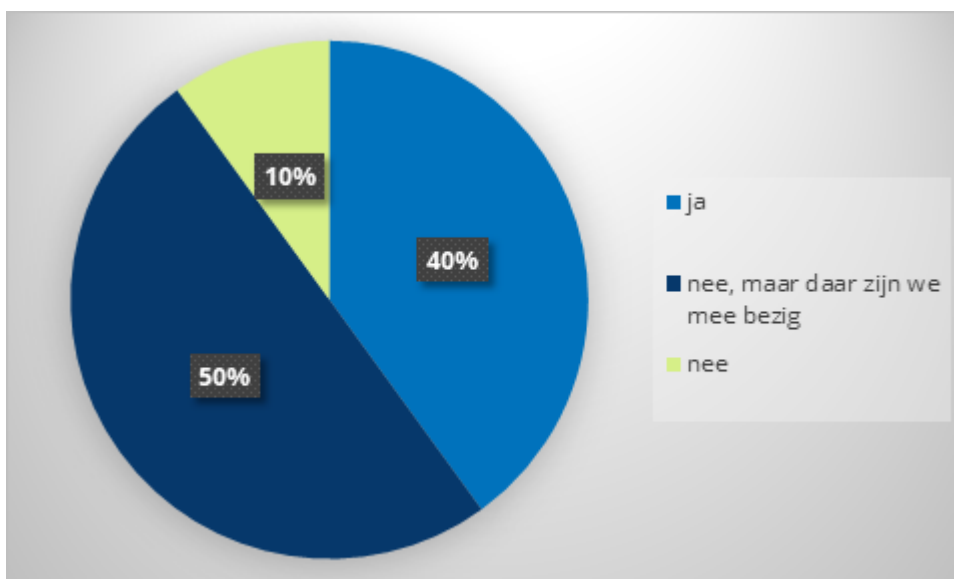
In 2023 had het 23% van de waterschappen een kwaliteitssysteem in gebruik. In 2024 is dat percentage gestegen naar 35%.

Metagegevensschema

Vraag: Metagegevens zijn belangrijk voor het snel terugvinden van informatie. Zeker voor blijvend te bewaren data. Heeft uw organisatie een metagegevensschema?

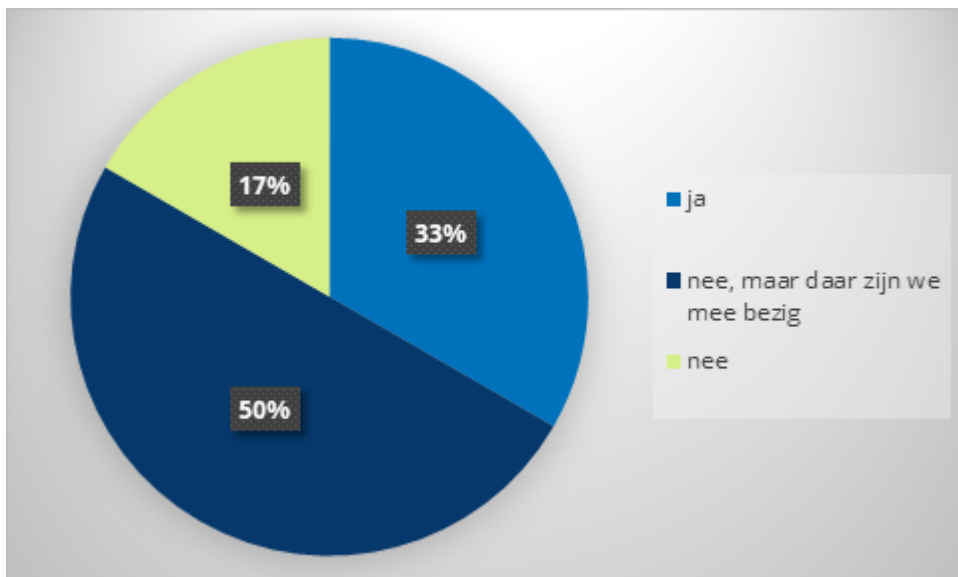
Hier is sprake van een lichte stijging van 38% naar 40%.

Koppelen metagegevens

Vraag: U geeft aan dat er een metagegevensschema is of dat u met de invoering bezig bent. Worden deze metadata dan tevens gekoppeld aan blijvend te bewaren data als documenten maar ook tekstberichten en e-mailberichten?

Hier een lichte stijging, van 31% in 2023 naar 33% in 2024.

C- Randvoorwaarden

Heeft uw waterschap de verantwoordingsparagraaf ingevuld in de begroting en/of de verantwoording?

De Wet open overheid (Woo) bepaalt in artikel 3.5 dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting een openbaarheidsparagraaf opneemt. Daarin worden de beleidsvoornemens beschreven rond het vergroten van transparantie en het verbeteren van de informatiehuishouding. In de jaarlijkse verantwoording (het jaarverslag) wordt vervolgens teruggeblikt op wat is bereikt en hoe de toegekende middelen zijn ingezet. Alle waterschappen hebben in 2024 een openbaarheidsparagraaf opgesteld en aangeleverd.